

En djävulsk historia – nu invigs det nya Häxmuseet i Prästmon

Det nya Häxmuseet, som flyttats från Sandslån till Hola Folkhögskola, invigs nu på lördag den 10 juni. Museet har förnyats och utökats med interaktiv teknik, film och digitaliserade originalskrifter – som berättar en både spännande och djävulsk historia.

Hans Olov Furberg på plats i museet.

Bild: Katarina Östholm

Häxberget, även kallat Bålberget, ligger bara några kilometer från Hola folkhögskola i Prästmon, Kramfors. Ett stenkast från museet ligger Torsåkers kyrka, uppförd vid en förkristen kultplats tillägnad asaguden Tor.

Den senare hälften av 1600-talet har gått till eftervärlden som det stora oväsendets tid. Häxprocesserna – förföljelser, skenrättegångar och avrättningar av framför allt kvinnor som anklagades för trolldom och svartkonst – hade nått sin höjdpunkt och nådde till sist även Ångermanland och Torsåkers socken.

Djävulsfigur av Jonna Grimstoft.

Bild: Katarina Östholm

Vittnena bestod ofta av barn, som uppgav att de kidnappats och förts med till Blåkulla där de fått bevittna de mest avskyvärda scener med Satan själv i högsätet. Barnen var vanligen föräldralösa, fattiga och med låg social status, och kunde med sina vittnesmål tjäna en slant eller få ett mål mat mot att de pekade ut kvinnor i trakten och kallade dem häxor.

Den unga Härnösandsprästen Hornaeus var fanatiskt pådrivande under häxhysterin, trots att hans egen mamma dömts till döden anklagad för häxeri. Hornaeus, kallad "den onde kaplanen", tvingade bland annat med hot och våld fram falska vittnesmål från barn.

Ett digitalt bildspel berättar historien och fördjupar analysen.

Bild: Katarina Östholm

Den 1 juni år 1675 utspelade sig ett ohyggligt drama i Torsåkers kyrka. Inte mindre än 71 personer hade pekats ut, anklagade för trolldom och häxeri, och när straffpredikan hållits fick de dödsdömda ta emot den sista nattvarden. På avrättningsplatsen uppe på berget väntade två bödlar, halshuggning och ett flammande bål – Sveriges största massavrättning i fredstid.

När allt var över hade var femte kvinna i Torsåker avrättats. Det skulle ta ytterligare drygt 100 år innan straffet för "trolldom" avskaffades i svensk lag.

Dockor av Jonna Grimstoft, kanske klokekvinor med kunskap om örtmedicin och helande, liv och död. Starka, kunniga och självständiga kvinnor löpte ofta risk att dömas och fördömas som häxor.

Bild: Katarina Östholm

Lördag den 10 juni invigs Häxmuseet på Hola Folkhögskola. Museet har flyttats från Sandslån och återfinns nu i bottenvåningen på den så kallade Villan. Utställningen har delvis förnyats med bland annat digital och interaktiv teknik.

– **Vi ville skapa större möjligheter** till fördjupning och pedagogisk analys; samma processer som gjorde att häxprocesserna ägde rum återfinns i dagens samhälle, med ogrundade anklagelser och drev som kan blåsas upp till ren hysteri, säger Hans Olov Furberg, rektor på Hola Folkhögskola.

I filmmaterialet återfinns bland annat scener ur Jan Guillous "Häxornas tid". Ingrid Eldeklint var en av många lokala amatörskådespelare som deltog i inspelningarna.

Bild: Katarina Östholm

Museet har bland annat fått tillgång till filmmaterial från Göteborgsoperans föreställning "The big noise", Jan Guillous dokumentärserie "Häxornas tid", den dansk-svenska stumfilmen "Häxan" och mycket mer. Materialet visas i en "filmkiosk" där besökaren själv kan välja vad man vill se.

På en interaktiv bländerskärm kan man läsa avskrifter ur en anteckningsbok hittad i Läns museets arkiv, och ett digitalt bildfönster erbjuder fördjupningar och jämförelser mellan 1600-talets häxhysteri och det moderna samhället.

Männe längtar den ändå efter ljuset, denna lilla bevingade djävul, signerad Jonna Grimstoft, som stirrar uppåt liksom i förundran.

Bild: Katarina Östholm

Vid en station kan man höra två flickor från Ytterlännäs skola läsa upp barnvittnesmål, vid en annan lukta på några av de läkevaxter som brukades. Anlitar man audioguiden kan man få hörlurar och en personlig guidning på svenska eller engelska; på sikt kommer den att bli tillgänglig på fler språk.

Väggarna är handmålade i dunkla nyanser, prydda med tidstroga teckningar och utdrag ur olika texter som berör häxprocesserna. Jonna Grimstofts diaboliska djävulsfigurer och Fredrik Högbergs musik utgör den både vackra och ödesmättade bordunstämman som följer besökaren genom rummen.

Häxhammaren, Malleus Maleficarum, skrevs i slutet av 1400-talet och användes flitigt under häxprocesserna som den mest inflytelserika instruktionsboken i jakten på "häxor". Under sin tid var det den näst mest sålda boken efter Bibeln. Författarna, två ogifta katolska inkvisitorer, beskyller kvinnor för att ha ohämmad sexualitet och låg intelligens och därmed lättare faller offer för djävulens lockelser – som sker genom det sexuella. Boken beskriver bland annat hur bekännelser ska framtvingas och i vilken ordning tortyr och förhör ska användas. Rödgölgd gat järn rekommenderas, liksom att raka av allt kroppshår för att finna Satans tecken.

Bild: Katarina Östholm

Det finns också ett referensbibliotek under uppbyggnad, med vetenskapliga avhandlingar och annan forskning samt faktaböcker och romaner som knyter an till häxprocesserna på olika sätt.

Museet kommer att hålla öppet under dagtid hela sommaren.

* * *